

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Meditationum evangelicarum volumen tripartitum

Creidius, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Exegesis

[urn:nbn:de:bsz:31-122776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122776)

Dominica XVIII. post Trinitatis.

Evangelium Matth. 22. vers. 34. 46.

IN arca fœderis asservabantur duæ tabulæ Mosis, & urna aurea, quæ manna continebat, Ebr. 9. v. 4.

Præsens Evangelium est instar arcæ fœderis, quia duo continet præcipua religionis nostræ capita, quibus totus noster Christianismus & salus inde dependens innititur.

1. Doctrina de lege, cujus summa est, ut diligamus Deum toto corde, totâ animâ, totâ mente, & proximum sicut nos ipsos. Hæc dilectio est impletio legis, Rom. 13. v. 10.

2. Doctrina de fide, quæ Christum nobis commendat per manna præfiguratum, Johan. 6. v. 33. Dominum & Filium Davidis, in quo uno tota nobis spes & salus recondita est, Act. 4. v. 12. Quod enim impossibile erat legi, in quo infirmabatur per carnem, præstitit Deus per Filium, ut iustitia legis in nobis impleretur, Rom. 8. v. 3.

De utroque pauca dicemus, consideraturi

- I. *Summum legis præceptum.* ^{f. Summâ agestorâ.}
- II. *Christi personam & officium.* ^{f. Sicut}
man credendor. J. J.

EXEGESIS.

LEvitis olim præcepit Deus, ut in altari holocausti ignis perpetuò colluceret, neque unquam deficeret, Levit. 6. v. 9. Vetus hæc figura nihil aliud notat, quàm inter cætera Legis Evangelicæ præcepta hoc iuprimis eminere, quo Deus sacrum charitatis ignem in ara cordis jugiter ardere & lucere voluit, ut ipse Christus docet in pri-

ma parte prælecti Evangelii, ubi Christus legisperito cuidam ad quæstionem de maximo legis præcepto respondet; Diliges Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, & ex tota mente tua, hoc est primum & maximum præceptum. Secundum autem simile huic: Diliges proximum tuum sicut teipsum. In his duobus mandatis tota lex & Prophetæ pendent.

Habemus in his verbis

I. *Opponentem.* Ubi consideranda veniunt

1. *Ansâ,* vers. 34. quia nimirum audiverant Pharisei, quod Sadducæis os obturasset, ideò ad vindicandam hanc injuriam conveniunt.

Sub hac imagine indefessum Diacoli odium erga Christum, & fideles ipsius asselas nobis depingitur. Tentârant Christum, paulò ante Pharisei quæstione de censu Cæsari tribuendo, Matth. 22. v. 17. quibus cum pudore relegatis illo ipso die adeunt, ipsum Sadducæi, proponentes ipsi quæstionem de resurrectione mortuorum, ibid. v. 23. seqq. sed horum ora postquam sufficienter obstruxisset, ecce iterum insurgunt adversus eum Pharisei, & arduam de summo legis mandato quæstionem ipsi proponunt, usque adeò fidelis est Satanas in tentandis & exagitandis genuinis Christi discipulis. Non ergò mitum nobis & insolens videatur, cum adhuc hodie schismaticorum hæreticorum falsorumque fratrum agmina pios & fideles Christi ministros ex utroq; latere dictis, scriptis, factis, per gloriam & ignominiam

miniam, per convitia & laudes invadere certimus, 2. Cor. 6. v. 7. 8. non sumus meliores Apostolis, qui adhuc viventes non sine dolore viderunt everfionem Ecclesiarum, quas ipsi plantaverant suo ministerio, scribit Lutherus. Manebit tamen Christus & tuebitur Ecclesiam suam contra omnes portas inferorum, Matth. 16. v. 18.

2. *Persona.* Evangelista vocat *νομιμα* legisperitum, qui Marco notante c. 12. v. 28. audierat Christum & Sadducæos simul disputantes, & viderat, quod Christus bene respondisset. Hunc dubio procal ob insignem legis scientiam adornant, ut quaestionem temporis valde tritam tanquam pomum contentionis in medium projiceret, de præcipuo legis præcepto, & Christum tentaret, id est, in sermone captaret, & publicè coram omnibus pudefaceret.

Unde apparet veram Christi Ecclesiam ab iis potissimum exagitari, qui specioso Catholicae Ecclesiae titulo gloriantur, & multis egregiis donis à Deo exornati sunt: Pharisei sedebant in Cathedra Moïsis, Matt. 23. vers. 2. arrogabant sibi clavem scientiae, Luc. 11. v. 52. & jactabant se caecorum duces, lumen eorum qui sunt in tenebris, eruditores insipientium, magistros infantium, habentes informationem cognitionis & veritatis per legem, Roman. 2. v. 19. 20. Primi igitur debebant esse, qui doctrinam Christi amplecterentur, sed contrarium docuit experientia. Cave igitur, ut scandalum tibi moveat pomposa malignantium Ecclesia. Sponsae Christi decus internum est, Psal. 45. v. 14. non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles, sed quae stulta sunt mundi, elegit Deus, ut confundat sapientes, & c. 1. Cor. 1. v. 26. 27.

3. *Materia,* quam sibi ad hanc disputa-

tionem selegit, de summo legis præcepto. Erat hoc tum temporis problema vexatissimum. Nam Judæi legem in præcepta & interdita diviserant. Præcepta numerabant trecenta sexaginta quinque, tot nempe quot dies in anno sunt. Interdicta verò ducenta & quadraginta octo. In tanto legum numero difficillimum videbatur præcisè determinare, quodnam esset mandatum maximum vel præcipuum. Valde enim discrepabant Doctores, partim ad sacrificia inclinantes, partim etiam traditionibus humanis nimium tribuentes, quod utrumque tamen à Deo rejicitur, Pl. 50. v. 9. 14. 21. Ef. 61. v. 8. Of. 6. v. 6. Ef. 29. v. 13. Matt. 15. v. 9. sperabant igitur Pharisei, se hac quaestione tale responsum elicituros, quod plebi diversum sentienti non satisfaceret.

Sicut igitur tum temporis varia erant schismata: Ita non miremur, si hodie adhuc super uno vel altero fidei articulo dissensiones oriantur, oportet ita esse, 1. Cor. 11. v. 19.

II. *Respondentem,* Christum scilicet, cujus responso est

1. *Prompta,* quia enim in illo omnes thesauri sapientiae & scientiae absconditi sunt, Col. 2. v. 3. longa meditatione non indiget, sed ad propositum *ζητημα* ex tempore respondet: Ita nos quoque veritatem non celemus, sed alacriter proloquamur & defendamus, parati semper ad satisfactionem poscenti rationem de ea, quae in nobis est spe & fide, 1. Pet. 3. v. 15.

2. *Congrua.* Quia enim quaestio erat de lege, ad Legislatorem Moïsem hunc Phariseum remittit, & hoc ipso docet unumquemque fidei articulum ex sua propria fede, quam habet in Scripturis, decidendum esse. Hoc non faciunt Calviniani, dum ex cap. 6. Joh. articulum de S. Cæna impugnant. Sed

Sed infelici Marte, quia Concio illa præcessit institutionem Cœnæ toto anno, & proinde verbis institutionis nihil præjudicare potest. Ad sedem igitur revocandi sunt advertarii, verba institutionis sunt regula, quam qui sequuntur, pax super illos & misericordia, Gal. 6. v. 16.

3. *Plena.* Moses duas à Deo tabulas accepit, quia duo sunt objecta primaria, quibus lex occupatur, Deus videlicet & proximus. Christus igitur satisfactorius adversario suo, nucleum quasi ex duabus hisce tabulis colligit, quo breviter complectitur

1. *Dilectionem Dei*, ex Deut. 6. vers. 5. ubi modus simul exprimitur, quomodo Deum diligere debeamus, nimirum

1. *Cordialiter*, vel ex toto corde, ne dividatur hoc inter Deum & creaturas, sed ipsi soli adhæreat, ut si quid præter ipsum diligamus, id tamen propter ipsum, sub ipso, in ipso, & juxta voluntatem ejus diligamus. Sicut enim vera mater infantem vivum dividi volebat, 1. Reg. 3. v. 26. ita Deus cœlestis Pater nullam cordis nostri partitionem admittit. Nam impossibile est duobus Dominis servire, Matth. 6. v. 24.

2. *Finaliter*, vel ex tota anima, quamdiu vivimus, & anima nostra cum corpore unita est. Nec enim sufficit incepisse, sed perseverandum est in amore usque ad extremum vitæ halitum, si finem fidei nostræ, æternam salutem consequi velimus, Matth. 10. v. 22. Apoc. 2. v. 10.

3. *Totaliter*, vel ex tota mente & omnibus viribus, ut omnes cogitationes animi in Dei honorem unice dirigantur, & omnia quæ intra nos sunt, sanctissimo nomini ejus benedicant, Psal. 103. v. 1.

Hoc mandatum de dilectione Dei Christus vocat primum & maximum :

1. *Ratione ordinis*, quia dilectio DEI præcedit dilectionem proximi. Deus enim est summum bonum, *α & ω*, principium & finis, Apoc. 1. vers. 8. propterea amor noster in ipso debet incipere, & in ipso etiam finire. Sicut enim avicula quidem interdum circumvolat, & mox huic, mox illi ramusculo insidet, sed requiem non invenit nisi in nidulo suo: Ità amatores Creaturarum subinde novum quid offendunt, quo se oblectent, sed quietem tamen solidam non inveniunt, nisi per amorem ad Deum se convertant, Psal. 84. v. 3. 4.

2. *Ratione ponderis*, quod certè magnum est, si spectes

1. *Dignitatem.* Nam mandato huic de dilectione Dei omnia reliqua mandata cedunt. Præcepit Deus honorare parentes, obedire Magistratui, &c. Sed si honor parentum vel obedientia erga Magistratum pugnet cum dilectione Dei, tum omninò illi cedere debet, Luc. 14. vers. 26. imò quælibet bona opera, si Deo placere debent, charitate condiantur oportet. Dare eleemosynam, est bonum opus: sed si non procedat ex charitate, sed ex studio aucupandæ gloriolæ humanæ, non est opus bonum, nec etiam DEO placere potest, 1. Corinth. 13. v. 3. est enim ipse charitas, 1. Johan. 4. v. 16.

2. *Perpetuitatem.* Fidei in vita æterna succedet visio, spei fruitio, charitas autem manebit & perficietur, 1. Corinth. 13. v. 8. seqq. quò enim Deus cognoscitur clarius, eo diligitur ardentius: Jam verò in vita æterna videbimus Deum à facie ad faciem, 1. Cor. 13. v. 12. ergò etiam perfectissimè eum diligemus, sine modo, sine tædio, sine termino, quia gaudium nostrum perfectum erit, Joh. 16. v. 24.

LI 2

II. Di-

II. *Dilectionem proximi*, ex Lev. 19. v. 18. hoc præceptum dicitur simile priori

1. *Ratione connexionis*, quia charitas Dei sine charitate proximi esse non potest, teste Johanne, 1. c. 4. v. 20.

2. *Ratione obligationis*, quia æquè ac primum omnes homines ad obedientiam obligat. Legislator enim utrobique unus est, Jac. 4. v. 12.

3. *Ratione executionis*, quia transgressores hujus præcepti pari poena digni sunt ac hi, qui mandatum de dilectione Dei transgrediuntur, Matth. 5. v. 22. 1. Joh. 3. v. 15.

Diligere autem debemus proximum sicut nos ipsos

1. *Ore*, ut pro ipso oremus, quod Paulus præcipit 1. Tim. 2. v. 1.

2. *Corde*, ut prospera quæque ex animi sententia ipsi apprecemur, congaudeamus & condoleamus pro re nata, juxta monitum Apostoli, Roman. 12. v. 15.

3. *Opere*, ut necessitatibus ejus strenuè succurramus, quod suadet Salomo Prov. 24. v. 11. & Johannes 1. c. 3. v. 17. & Jacobus c. 2. v. 15.

Quamvis autem ad hanc perfectionem in hac vita assurgere non possimus, carnales enim sumus, venundati sub peccatum, Rom. 7. v. 14. tamen in hac vita diligendi initium fieri oportet, ut vera & viva fides per charitatem non solum proximi, sed Dei cumprimis sese exerat, Gal. 5. v. 6. in vita æterna perfectio sequetur, 1. Corinth. 13. v. 12. Ephes. 4. vers. 13.

De Secundo.

Postquam Christus sufficienter responderat ad *ἑρώτημα* Scribæ de primo & maximo legis præcepto, ut ipse calculo suo

responsionem illam approbare coactus fuerit, ut Marcus commemorat c. 12. v. 32. 33. 34. etiam ipse quæstionem proponit, non ex legibus Mosaicis, in quibus solis ipsi occupati erant, atque interim promissiones de Messia vel planè negligebant, vel in alium sensum detorquebant, sed ex Evangelio petitam, quod semper cum lege conjungendum est.

Videbimus nos

I. *Ipsam quæstionem*, quæ his verbis describitur: Quid videtur vobis de Christo & cujus filius est? Pharisei & Scribæ putabant, summam in eo consistere sapientiam, si de quæstionibus legis disputare possint, sed Christus contra docet, summam sapientiam esse salutarem sui notitiam, siquidem illa superat omnem scientiam, Eph. 3. v. 19. & vitam æternam operatur, Joh. 17. v. 3. hinc Poëta:

Si Christum nescis, nihil est quod cætera discis,

Si Christum discis, satis est si cætera nescis.

II. *Mutilam solutionem*. Respondent Pharisei: Davidis. Hoc verum quidem est juxta vaticinia 2. Sam. 7. v. 12. 13. Plal. 89. v. 29. 30. Plal. 132. v. 17. Jerem. 23. v. 5. 33. vers. 14. 15. Sed non sufficit, proinde Christus urget, Plal. 110. v. 1. & si Messias erit Filius Davidis, inquit, quomodo David eum vocat Dominum suum? Non enim moris est, ut Pater aliquis, imò Rex, qualis erat David, filium suum Dominum vocet, ut hoc loco non simpliciter Adon, sed Adoni cum affixo nireperire est. Apparet hinc

I. *Christi majestas*, quod fit

1. *Davidis filius*, nimirum juxta carnem, Romanor. 1. vers. 3. & 9. v. 5. Sicut enim pueri communicarunt Carni & Sanguini: ita Christus etiam participavit iisdem, &c. Ebr. 2. vers. 14.

2. *Davidis*